

C.100 ZBIRKE POSAMEZNIH VRST GRADIVA

Arhivske zbirke posameznih vrst arhivskega gradiva obsegajo arhivsko gradivo različnega izvora oz. različnih ustvarjalcev arhivskega gradiva. Zbirke tega razreda vsebujejo izvirno arhivsko gradivo ter reprodukcije oz. kopije gradiva. Posamezne zbirke so oblikovane glede na namen uporabe vsebine ter pojavnost oz. tehnologijo izdelave arhivskega gradiva. Na podlagi tega ločimo zbirke, ki vsebujejo fotografije, razglednice, bankovce, kovance, obveznice, diapozitive, matične knjige, katastre, načrte, gramofonske plošče, zemljevide, plakate, listine, negative, osmrtnice, račune, pečate, zemljiške knjige, različne tiske in drugo gradivo.

Zbirke tega razreda se v PAM dopolnjujejo z gradivom, ki ga arhiv pridobi od pravnih oseb, z darovi posameznikov in odkupi gradiva.

Viri in literatura:

- Fras, I. (2003). **Starejše arhivsko gradivo v Pokrajinskem arhivu Maribor**. V: M. Novak ... et al. (Ur.), Hraniti in ohraniti: 100 let načrtnega zbiranja in ohranjanja arhivskega gradiva ter 70 let delovanja profesionalne arhivske ustanove v Mariboru. Jubilejni zbornik. Maribor: Pokrajinski arhiv Maribor.
- Leskovec, A.... et al. (1989). **Zemljiške knjige gosposčin ter magistratov mest in trgov v Pokrajinskem arhivu Maribor**. V: Inventarji 3. Maribor: Pokrajinski arhiv Maribor.
- Mlinarič, J. (1987). **Zbirka listin**. V: Viri 3. Maribor: Pokrajinski arhiv Maribor.
- Mlinarič, L. (2003). **Nekonvencionalno arhivsko gradivo v zbirkah in fondih Pokrajinskega arhiva Maribor**. V: M. Novak ... et al. (Ur.), Hraniti in ohraniti: 100 let načrtnega zbiranja in ohranjanja arhivskega gradiva ter 70 let delovanja profesionalne arhivske ustanove v Mariboru. Jubilejni zbornik. Maribor: Pokrajinski arhiv Maribor.

ZBIRKA ALBUMOV FOTOGRAFIJ IN RAZGLEDNIC

Signatura: PAM/1702

Količina: 110 kosov

Ohranjeno gradivo: 19.–21. st.

Informativna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 13

Jezik: slovenski, nemški

Vsebina: Albumi: osebne in skupinske fotografije 19.–20. st.; krajevne razglednice in fotografije 19.–20. st.; fotografije: iz prve svetovne vojne, etnološke iz Prekmurja, Slovenskih goric, Koroške in Pohorja 20. st.; voščilnice za praznike 19.–20. st.; fotografije: gradnje glavnega mostu v Mariboru 1909–1913, zgradbe in izdelkov Splošne stavbene družbe Maribor 1914–1930, družine Novak - Kubricht in tovarne tanina v Majšperku 20. st., bombardiranega Maribora med drugo svetovno vojno, del kiparja Ivana Sojča 20. st., prireditve Mariborski teden 1957–1964, prireditve Sejem gostinske opreme v Mariboru 1962–1964, z Mednarodnega arhivskega raziskovalnega tabora na dvojezičnem območju v Sloveniji in na Madžarskem 2001–2008.

Sistem ureditve: Albumi so razdeljeni glede na prevladujoče gradivo v posameznem albumu. Zbirka se dopolnjuje.

Historiat zbirke: Gradivo je zbiralo že Zgodovinsko društvo za Slovensko Štajersko. Banovinski arhiv Maribor je gradivo pridobil od Zgodovinskega društva Maribor in drugih društev, z darovi posameznikov in odkupi.

ZBIRKA BANKOVCEV, KOVANCEV IN OBVEZNIC

Signatura: PAM/1809

Količina: 5 arhivskih škatel

Ohranjeno gradivo: 1796–1994

Informativna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 0,5

Vsebina: Bankovci 1796–1992, kovanci 1895–1994, obveznice 1888, 1931, 1934, 1963–1982.

Sistem ureditve: Gradivo je urejeno po vsebini. Zbirka se dopolnjuje.

ZBIRKA DIAPOZITIVOV

Signatura: PAM/1699

Količina: 7 nestandardnih škatel

Ohranjeno gradivo: 20. st.

Informativna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 1

Vsebina: Krajevni motivi: Maribor, Kamnica, Kozjak, Pohorje, Ptuj (karneval), Slovenske gorice itd. 1964–1989; predstavitev Sergeja Vrišerja ob njegovi 80-letnici 2000; PAM: Glavni trg 7, Dolina pri Lendavi, arhivska skladišča, selitev gradiva iz arhivskih skladišč, študenti v čitalnici arhiva 2001, 2002; arhivsko gradivo.

Sistem ureditve: Gradivo je urejeno po izročiteljih gradiva. Zbirka se dopolnjuje.

Historiat zbirke: Diapozitive s krajevnimi motivi je predal Franc Vogelnik iz Maribora. Zbirka diapozitivov, ki prikazujejo dejavnost PAM in njegovo arhivsko gradivo, je nastala v PAM.

Historiat ustvarjalca: Franc Vogelnik se posveča planinstvu. Je predavatelj z bogato zbirko diapozitivov in avtor knjižnih razstav, publicist in urednik.

ZBIRKA DIPLOM, PRIZNANJ IN SPRIČEVAL

Signatura: PAM/1696

Količina: 29 kosov

Ohranjeno gradivo: 19.–20. st.

Informativna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 1

Jezik: slovenski, nemški (gotica), srbohrvaški (cirilica)

Vsebina: Pomočniška spričevala (Maribor): peki 1893, trgovci 1902, modistinje 1908, zlatarji in srebrarji 1909, krojači 1914, čevljarji 1930, mehaniki 1923, ključavničarji 1925; imenovanja za člane in častne člane: Zgodovinsko društvo za Štajersko (Gradec) 1871, Filharmonično društvo v Mariboru 1889, Prostovoljno gasilsko društvo v Pekrah pri Mariboru 1922; spomin na sv. birmo (Slovenske Konjice) 1898; meščanski list (Maribor) 1917; priznanja z razstav: deželna razstava za Štajersko v Gradcu 1890, razstava sadja in grozdja v Mariboru 1900, razstava obrtno-nadaljevalne šole v Rušah 1928; priznanja s športnih tekmovanj: okrožna tekma Orlovske podzveze v Ljubljani 1922, tekmovanje Slovenskega lovskega društva sekcija Maribor 1927, prvenstvo orlov v okrožju Maribor 1928, prvenstvo Delavskega kolesarskega osrednjega društva za Slovenijo Maribor 1929, Mariborsko

telovadno društvo (brez letnice); priznanja: sodelovanje v vojaški saniteti (Dunaj) 1916, medalja Rdečega križa Jugoslavije 1931, izvrševanje gospodarskega plana v Jugoslaviji 1949, 1950; diplome in spričevala: tečaj Podoficirske artilerijske šole v Čupriji 1930, doktorat na Tehnični visoki šoli v Münchnu 1932; imenovanje naselja Sv. Duh na Ostrem vrhu 1994.

Sistem ureditve: Gradivo je odloženo po vsebini: pomočniška spričevala, imenovanja za člane in častne člane društev, spominski listi, meščanski listi, priznanja z razstav in tekmovanj ter druga priznanja, diplome in spričevala. Zbirka se dopolnjuje.

ZBIRKA DROBNIH TISKOV

Signatura: PAM/1896

Količina: 70 arhivskih škatel, 4 mape

Ohranjeno gradivo: 18.–21. st.

Informativna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 11

Jezik: slovenski, nemški, angleški, italijanski, madžarski

Vsebina: Pravila društev in zvez 1868–1936; izkaznice 1888–1943; jedilni ceniki 1875–1938; prospekti izdelkov 20. st.; turistični prospekti (Slovenija, tujina) 20. st.; vabila na prireditve (Maribor, Slovenija, tujina) 19.–21. st.; voščilnice: novo leto 1953–2008; praznik dela 1955, 1956, dan republike 1957; koledarji 1970–2007; različni tiski 1793–1995.

Sistem ureditve: Gradivo je urejeno po vsebini. Zbirka se dopolnjuje.

ZBIRKA DVOJNIKOV MATIČNIH KNJIG PREKMURJA IN MEDŽIMURJA

Signatura: PAM/0016

Količina: 362 knjig, 45 arhivskih škatel

Ohranjeno gradivo: 1868–1919

Informativna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 28

Jezik: madžarski, latinski

Vsebina: Dvojniki cerkvenih matičnih knjig (krstna, poročna in mrliška): za rimskokatoliške župnije v Prekmurju 1868–1895, za evangeličanske župnije v Prekmurju 1868–1895 (Bodonci, Domanjševci, Gor. Petrovci, Križevci v Prekmurju in Puconci), judovske matične knjige 1870–1895 (Lendava, Beltinci in Čakovec); dvojniki civilnih matičnih knjig in dodatni vpisi v civilne matične knjige, ki so jih vodili matični uradi v Prekmurju in Medžimurju 1895–1919.

Sistem ureditve: Na začetku fonda so dvojniki civilnih matičnih knjig, in sicer rojstna, poročna in mrliška od leta 1895 do 1919, nato sledijo dvojniki cerkvenih matičnih knjig (rimskokatoliške, evangeličanske in judovske) od leta 1868 do 1895. Na koncu fonda so dodatni vpisi v civilne matične knjige med letoma 1895 in 1919.

Historiat zbirke: Dvojnike cerkvenih in civilnih matičnih knjig so župniki in matičarji iz prekmurskih in medžimurskih krajev poslali v županijska arhiva v Zalaegerszeg oz. Sombotel na Madžarsko. Po koncu prve svetovne vojne je Madžarska izgubila del svojega ozemlja, tako tudi Prekmurje. Matične knjige so ostale v madžarskih arhivih. Vendar pa se je Madžarska v Trianonski mirovski pogodbi obvezala izročiti državam naslednicam Avstro-Ogrske iz svojih javnih institucij zgodovinske dokumente, ki se neposredno nanašajo na zgodovino južnoslovenskega ozemlja in so bili od tam odneseni. Vsi dokumenti, ki so se

nanašali na Jugoslavijo, so se zbirali v Somborju, od koder so jih predajali pristojnim jugoslovanskim institucijam. Banovinski arhiv Maribor jih je dobil šele septembra leta 1935.

Historiat ustvarjalca: Ogrska kraljevska uprava je predpisovala vodenje dvojnikov cerkvenih matic vseh na Ogrskem priznanih veroizpovedi, sprva v dveh, nato pa v treh izvodih. Prvi izvod je šel na pristojni škofijski sedež, drugi v predpisan županijski arhiv, tretji v centralne urade v Budimpešto. Madžarska kraljevska uprava je leta 1894 ustanovila civilne matične urade, imenovala matičarje in odredila vodenje civilnih matičnih knjig (rojstnih, poročnih in mrliških) v originalih in dvojnikih. Originali so ostajali v matičnih uradih, dvojnike pa so oddajali v predpisani oz. pristojni županijski arhiv. Dvojniki matičnih knjig Prekmurja in Medžimurja so tako bili predani v Arhiv Železne županije in Arhiv županije Zala.

ZBIRKA FOTOGRAFIJ IN RAZGLEDNIC

Signatura: PAM/1693

Količina: 13.000 kosov

Ohranjeno gradivo: 19.–21. st.

Informativna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 20

Jezik: slovenski, nemški, angleški, italijanski, madžarski, francoski

Vsebina: Fotografije: osebne in skupinske, različnih dogodkov, predmetov, etnološki motivi idr. 19.–21. st., Soške fronte in zaledja; krajevne razglednice in fotografije 19.–20. st.; voščilnice za praznike 19.–20. st.; priložnostno izdane razglednice 20. st.

Sistem ureditve: Gradivo je urejeno po motivih.

Historiat zbirke: Fotografije in razglednice so zbirala različna društva in posamezniki. Leta 1963 so v arhivu pričeli z urejanjem in katalogizacijo gradiva v zbirki.

Valorizacija: Zbirka se dopolnjuje.

ZBIRKA FRANCISCEJSKI KATASTER ZA ŠTAJERSKO

Signatura: PAM/1805

Količina: 34 arhivskih škatel, 159 map

Ohranjeno gradivo: 1824–1907

Informativna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 18,4

Jezik: nemški (gotica)

Vsebina: Barvne kopije katastrskih načrtov ter originali 19. st.; spisovno gradivo reambuliranega (izboljššanega in dopolnjenega) katastra: izkazi povprečne prodaje kmetijskih pridelkov in dnine 1855–1869, davčni popis kupnih in zakupnih posesti ter klasifikacija 1855–1869, izkazi za zemljiške posesti 1855–1869, sezname in protokoli zemljiških parcel 1870–1896.

Sistem ureditve: Kopije katastrskih načrtov so urejene po regijah oz. najprej po okrožjih (mariborsko in celjsko), nato pa po takratnih nabornih okrajih. Sledi nekaj originalnega spisovnega gradiva, na koncu fonda pa so originali, ki so zaradi velikega formata odloženi v predalnikih.

Historiat zbirke: Zbirka je bila ustvarjena v PAM iz originalnih katastrskih načrtov, nekaj spisovnega gradiva in barvnih kopij katastrskih načrtov iz StLA.

Historiat ustvarjalca: V pripravi za uvedbo franciscejskega ali stabilnega katastra v avstrijskih deželah je imel odločilno vlogo cesarski patent Franca I., izdan 23. 12. 1817. Izmera zemljišč je temeljila na obširnih pripravah in na novih dosežkih zemljemerstva z začetka 19. st. Podlaga za novo katastrsko izmero je bila vzeta iz jožefinskega katastrskega operata, ki ga je bilo treba izboljšati in izpopolniti. Katastrska občina je pomenila teritorialno enoto, v okviru katere se je izvedla meritev in ocenitev zemljišč. Pri pripravah in izvedbi zemljiške izmere so bili soudeleženi: triangulacijski poddirektor, pristojen za vodenje trigonometričnih operacij, deželni direktor za mapiranje, ki je vodil merjenje v vseh sestavnih delih, inšpektor za mapiranje, ki je vodil potek izmer v posameznih okrajih, grafični triangulator, ki je določal grafične točke in vodil snemanje teh točk, geometer za popis občinske meje, ki je izdelal skico občinske meje in sodeloval pri izdelavi popisa občinske meje, geometer za podrobno merjenje, ki je izdelal katastrski operat, pomočnik geometra, ki je sodeloval pri merjenju in izračunavanju zemeljskih površin, merilni pomočnik ter merilni strežnik, indikator, ki ga je imenovala občina in je bil dober poznavalec stanja občinskih mej in mej sosednjih parcel. Meritve so se izvajale na terenu, obdelava podatkov pa je nato zajemala še dodelavo originalnih katastrskih map, izdelavo indikacijskih skic, izračun izmerjenih površin, izdelavo zapisnikov (zapisnik zemljiških parcel, zapisnik stavbnih parcel), izdelavo abecednega seznama posestnikov in izkaz površine zemljišč po katastrskih kulturah. Katastrske mape in indikacijske skice so bile izdelane v merilu 1 : 2880, za merjenje v težko dostopnih krajih tudi 1 : 5760, v mestih pa 1 : 1449 ali celo 1 : 720. Ko je bila izdelana indikacijska skica, so opravili komisijski ogled na terenu, kjer so sodelovali uradnik okrajnega gospostva, župan in izvoljeni občinski odborniki, ki so s podpisami morali potrditi, da je izmera pravilno opravljena. Franciscejski kataster ima spisovni in grafični del, vendar PAM hrani skoraj izključno grafične dele, spisovni pa so v StLA. Originalni listi s katastrskimi načrti merijo 71,5 x 58 cm, obarvani so z barvami, določenimi za označitev posameznih katastrskih kultur po navodilih za izvedbo katastrske izmere: svetlorjava pomeni njivo, zelena vrt in svetlozelena travnik, pašnik označuje bledozelena, gozd je obarvan temnosivo, potok in voda svetlomodro, vozna pot svetlorjavo, steza svetlorumeno, zidana hiša svetlordeče, javna zgradba rdeče, lesena hiša pa svetlorumeno. Na načrtu so vpisane tudi številke, in sicer stavbne parcele s črnim tušem, zemljiške parcele pa z rdečim. Nekatere oznake se nanašajo na katastrske kulture: W⁹ pomeni pašnik, GW¹⁰ pomeni skupni pašnik, MH in smrečica iglasti gozd, drevesce listnati gozd, GH¹² mešani gozd, ob kolu zavita trta pa je znak za vinograd.

ZBIRKA GRADBENIH NAČRTOV

Signatura: PAM/1806

Kraj: Maribor

Ohranjeno gradivo: 1796–1994

Količina: 61 map, 26 tulcev

Tekoči metri: 24

Informativna pomagala: arhivski popis

Jezik: nemški (gotica), slovenski

Vsebina: Načrti v Mariboru in okolici: ceste, mostovi, župnišča, župnijske cerkve in cerkveni stolpi, župnijska gospodarska poslopja, kapele, šolska poslopja, učiteljišča, gimnazija, stanovanjska in gospodarska poslopja, državni objekti, pokopališki objekti, viničarska poslopja, vodnjak, turbine in vodna kolesa, struga in obrežje reke Drave, katastrske mape 1796–1990, osnutek spomenika kralja Aleksandra na Trgu svobode v Mariboru, Narodni dom v Mariboru 1895–1926, grad Viltuš 1903–1943, Kadetnica Maribor 1850–1972,

vojašnice v Mariboru, Štajerski parni mlin in Tovarna testenin Ludvika Franza in sinov v Mariboru 1897–1945, načrti Hansa Wellmerja 1909–1939, Moška kaznilnica v Mariboru 1885–1949, Splošna bolnišnica Maribor 1886–1942, Frančiškansko pokopališče na Pobrežju, Maribor 1929–1930, stavba sodišča in zaporov v Šibeniku, Hrvaška, Glavna pošta v Mariboru na Slomškovem trgu 1892, državni most čez Dravo v Mariboru 1943, kopališče na Mariborskem otoku 1962, stadion v Ljudskem vrtu 1949, obnova gostišča na Koroški cesti 1, Maribor 1994; nemške gospodarske in mestne karte, Maribor 1942–1944.

Sistem ureditve: Zbirka načrtov je urejena deloma po skupinah in deloma po vsebini – glede na tematiko oziroma posamezni objekt. Prvi del zbirke s starejšimi načrti je razdeljen na skupino A, ki vsebuje načrte v podskupinah (mapah I., II., III. in IV.), skupino B s podskupinami (mapami I., II., III. in IV.) ter skupino C s podskupinami (mapami I., II. in III.). Kasneje v zbirko dodani načrti so razvrščeni glede na objekt ali temo. Načrti v okviru ene celote iz različnih časovnih obdobj so razvrščeni po časovnem zaporedju gradbenih posegov – od starejših k novejšim. V zbirki so ohranjeni načrti, ki so le ostanki obsežnejših gradbenih spisov, saj je predpisan gradbeni postopek poleg načrtov predvideval še spisovni del kot sestavni del celotnega gradbenega spisa.

Historiat zbirke: Začetki zbirke segajo v čas po letu 1933, ko so bili v Banovinski arhiv v Mariboru prevzeti načrti iz različnih uradov Mestne občine Maribor. To so bili načrti o gradnji manj pomembnih objektov v Mariboru in njegovi okolici ter načrti številnih prizidav in prezidav bolj skromnih objektov. V sedemdesetih letih 20. st. je bila zbirka nanovo urejena, ko je bila razdeljena na tri skupine: skupine A, B in C v okviru vsake skupine pa še na podskupine – mape I., II., III. in IV. Tedaj so bili izdelani popisi vseh načrtov, ki so jih vsebovale mape skupin A, B in C v tipkopisu v nemškem jeziku in v prevodu v slovenskem jeziku. Leta 1985 je bil v publikaciji PAM Viri I, Viri za gradbeno zgodovino Maribora do 1850, str. 90 do 94, objavljen izbor načrtov za gradnje na območju mesta Maribor iz skupin načrtov A in B, medtem ko načrti za gradnje v krajih v okolici Maribora niso bili zajeti v ta izbor. Leta 1994 so bili v tipkopisu popisani vsi načrti zbirke načrtov nemškega diplomiranega inženirja Hansa Wellmerja, v obdobju med letoma 1999 in 2005 pa so nastali še popisi na nivoju arhivske enote načrtov stavbe šibeniškega sodišča in zaporov, pokopališča na Pobrežju v Mariboru, viničarskih poslopij v mariborski okolici, skic nagrobnih spomenikov, ločenih iz Zbirke osmrtnic, načrtov adaptacije stavbe mariborske kadetnice v letih 1970–1972, prenove več osnovnih šol v Mariboru in okolici iz leta 1991 ter nemške mestne in gospodarske karte Maribora iz let 1942–1944. V letu 2003 je bila opravljena inventura gradiva zbirke, sestavljen je bil nov popis na nivoju tehnične enote, dopolnjen z manjkajočimi podatki o starejših načrtih in načrtih, ki so bili naknadno najdeni v arhivu ali so bili arhivu podarjeni ter priključeni k zbirki. Starejše načrte zbirke je možno dopolniti z gradbenimi načrti iz fonda Gradbena direkcija v Gradcu (*Baudirektion Graz*), ki ga hrani StLA.

Historiat ustvarjalca: Zbirka je bila v večjem delu oblikovana v PAM. Z vidika odgovornih oseb za nastanek gradiva zbirke je mogoče kot ustvarjalce gradiva obravnavati institucijo oziroma upravni organ v določenem času, ki je vodil postopek za odobritev gradbenega posega, gradbenega gospodarja, ki se je odločil za gradbeni poseg in zaprosil za dovoljenje, ter avtorja načrta, ki je načrt izrisal.

ZBIRKA GRAMOFONSKIH PLOŠČ

Signatura: PAM/1701

Količina: 250 kosov

Ohranjeno gradivo: 20. st.

Informationna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 1

Jezik: slovenski, nemški, angleški,
srbohrvaški

Vsebina: Gramofonske plošče različnih glasbenih založb.

Sistem ureditve: Gradivo je urejeno po vsebini. Zbirka se dopolnjuje.

ZBIRKA HEMEROTEKA

Signatura: PAM/1761

Količina: 25 arhivskih škatel

Ohranjeno gradivo: 1919–1953

Informationna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 2,5

Jezik: nemški, slovenski

Vsebina: Članki iz časopisov: »Marburger Zeitung« 1941–1945, »Tagespost« 1941–1944, »Kleine Zeitung« 1941, drugih 1919–1953.

Sistem ureditve: Gradivo je urejeno po vsebini.

ZBIRKA KART IN ZEMLJEVIDOV

Signatura: PAM/1804

Količina: 1800 kosov

Ohranjeno gradivo: 18.–20. st.

Informationna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 23

Jezik: slovenski, nemški

Vsebina: Karte in zemljevidi (predvsem za področje Slovenije in Evrope) 18.–20. st.

Sistem ureditve: Gradivo je urejeno po vsebini in popisano v inventarni knjigi. Zbirka se dopolnjuje.

ZBIRKA LEPAKOV, LETAKOV IN PLAKATOV

Signatura: PAM/1807

Količina: 1000 kosov

Ohranjeno gradivo: 1790–2008

Informationna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 11

Jezik: slovenski, nemški

Vsebina: Plakati predstav v mariborskem gledališču 1802–1920, 1945–1950; plakati različnih gledališč 1790–1918; lepaki, letaki in plakati prireditve v Mariboru 1798–1834, 1843, 1906–2008 in Sloveniji 1919–2008; lepaki, letaki in plakati objav med prvo svetovno vojno in nemških objav med drugo svetovno vojno; lepaki, letaki in plakati o obnovi, volitvah in drugih objavah po drugi svetovni vojni 1945–1947, 1978.

Sistem ureditve: Gradivo je urejeno vsebinsko.

Historiat zbirke: Gledališke plakate je arhiv prevzel skupaj z gradivom Muzejskega društva Maribor. Društvu so jih darovali meščani. Gradivo je zbiralo tudi Zgodovinsko društvo v Mariboru. Zbirka se dopolnjuje.

ZBIRKA LIKOVNIH DEL

Signatura: PAM/1662

Količina: 4 mape

Ohranjeno gradivo: 1923–1944

Informativna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 2

Jezik: slovenski, nemški

Vsebina: Franjo Stiplovšek: Stari Maribor (ulice) 1924; Pipo Peteln: Stari Maribor 1923–1944, Ptuj 1944, Pohorje 1944.

Sistem ureditve: Gradivo je urejeno po avtorjih likovnih del.

Historiat zbirke: Lesoreze Franja Stiplovška je leta 1924 kupila Mestna občina Maribor za mariborski muzej. Grafike Pipa Petelna je arhivu predal MLO Maribor. Zbirka se dopolnjuje.

Historiat ustvarjalca: Franjo Stiplovšek (Malinska, Hrvaška, 12. 5. 1898–Brežice, 6. 4. 1963), slikar, grafik, ilustrator. Osnovno šolo je obiskoval v Barkovljah (Barcola) pri Trstu, gimnazijo v Gorici. Po italijanski zasedbi Trsta se je družina preselila. Slikanja se je učil pri Antonu Gvajcu v Gorici (1912–1914) in na zasebni šoli v Trstu. Študiral je na Dunaju in v Zagrebu. Risanje je učil v Škednju (Servola) pri Trstu (1917), Barkovljah, Velikovcu (Völkermarkt) in na meščanski šoli v Mariboru (1920). Poučeval je tudi na meščanski šoli v Krškem (1925–1941), po vojni pa na gimnaziji. Leta 1949 je postal upravnik muzeja v Brežicah, kjer je delal vse do upokojitve. Skupaj z Viktorjem Cotičem je v Mariboru ustanovil umetnostni klub Ivan Grohar in z njim leta 1920 priredil tudi prvo mariborsko slovensko umetnostno razstavo, kjer je tudi sam razstavljal. Ustvaril je cikel lesorezov »Stari Maribor – Ulice« (1924) in »Stari Maribor – Skriti kotički« (1927) ter druga likovna dela v različnih tehnikah. Pipo Peteln (3. 3. 1892–1973), slikar. Sin mariborskega zlatarja in optika. Leta 1945 se je odselil v Gradec.

ZBIRKA LISTIN

Signatura: PAM/0001

Kraj: Maribor, Ptuj, Slovenj Gradec,
Ljutomer, Studenice idr.

Ohranjeno gradivo: 1246–1869

Jezik: nemški (gotica), latinski

Količina: 1174 kosov

Informativna pomagala: inventar, arhivski popis

Vsebina: Srednjeveške listine: samostanske, župnijske in podružnične z območja severovzhodne Slovenije, kupoprodajne in zamenjalne iz mest Maribor, Ptuj, Slovenj Gradec idr.; novoveške listine: mestni in trški privilegiji, ščitna pisma, cehovska potrdila, poročne pogodbe, pobotnice, podelitve fevda, podelitve plemstva.

Sistem ureditve: Listine so urejene kronološko od najstarejše do najmlajše.

Historiat zbirke: Zbirko listin sestavljajo štiri skupine listin: splošni fond listin (okoli 700 kosov), ki predstavlja listine, katere je zbralo že leta 1903 ustanovljeno Zgodovinsko društvo za

Slovensko Štajersko, listine dominikanskega samostana iz Studenic, pridobljene po letu 1945, ter listine, ki so bile izločene iz posameznih fondov PAM in uvrščene v zbirko; fond mesta Maribor (okoli 300 kosov) obsega listine, ki jih je mariborska mestna občina v letu 1858 izročila tedanjemu *Joanneumu* v Gradcu s pridržkom lastninske pravice, bile pa so v letu 1978 na osnovi arhivskega sporazuma vrnjene Sloveniji; fond meščanskega špitala v Slovenj Gradcu (35 kosov) vsebuje listine, ki jih je hranil StLA in so bile na osnovi že omenjenega sporazuma vrnjene Sloveniji; fond trga Ljutomer (34 kosov) pa prav tako predstavljajo listine, ki so bile vrnjene iz StLA. V zbirki se hrani tudi nekaj dokumentov, ki niso listine v pravem pomenu besede (učna pisma, rojstni listi ipd.), a so bili v zbirko uvrščeni še pred drugo svetovno vojno.

Historiat ustvarjalca: Listina je v različnih oblikah sestavljen in potrjen dokument, ki je povečini pravne narave, predstavlja dragocen vir za splošno in družbeno, predvsem pa gospodarsko zgodovino. Med starejšimi listinami, ki jih hranimo v PAM, prevladujejo listine na pergamentu, iz 18. st. pa je že več listin na papirju. Od konca 17. st. naprej med ščitnimi pismi prevladujejo tiskani formularji, prej pa imamo opravka izključno z rokopisi. V jezikovnem pogledu prevladujejo listine v nemškem jeziku, v latinščini pa so pisani skoraj izključno dokumenti, izdani v pisarnah cerkvene gosposke (Rim, oglejska patriarhija, krška, lavantinska in sekovska škofija), pa še te so v času, iz katerega so ohranjene listine, večinoma uradovale že tudi v nemščini. Pisavo lahko z eno besedo označimo kot »gotico«, gre pa za številne podskupine te pisave, ki so se razvile skozi posamezna obdobja. Pristnost je potrjena s suhimi, vtisnjenimi in visečimi pečati. Slednji so na pergamentnih listinah obešeni na svilene ali konopljene vrvice, pogosto tudi na pergamentne trakove, žal pa večkrat manjkajo, saj so se zaradi izpostavljenosti odtrgali in izgubili. Z uporabo papirja se je spremenil tudi način pečatenja: pečatnik so pritiskali na vosek čez košček papirja in tako dosegli večjo trdnost pečata. Od konca 16. st. so začeli pečatiti tudi v leseno okroglo škatlico, ki je bila s trakom povezana z listino. Tako je bil pečat varnejši. Vladarji so v 18. st. uporabljali tudi posebej izdelane kovinske škatle, kar je bilo pogosteje predvsem pri pečatenju plemiških diplom. Kot kraji izstavitve se pojavljajo (po abecednem redu): gosposčina Altkainach (v Avstriji), Anagni (v Italiji), Arolsen (v Nemčiji), Augsburg (v Nemčiji), Beltinci, gosposčina Betnava (pri Mariboru), Bistriški grad (Slovenska Bistrica), gosposčina Branek (pri Ljutomeru), Bratislava (na Slovaškem), gosposčina Brunsee (v Avstriji), Celje, Celovec (Klagenfurt), Cmurek (Mureck), Čedad (Cividale del Friuli), Črneče, Dobrla ves (Eberndorf), Dunaj (Wien), Dunajsko Novo mesto (Wiener Neustadt), Fala, Ferrara (v Italiji), gosposčina Frajdenek (pri Mariboru), Fram, Freising (v Nemčiji), Fürstenfeld (v Avstriji), Gabrje, Gleinstätten (v Avstriji), Gorica (Gorizia), Gor. Radgona, Gor. Grad, Gradec (Graz), Gradišče pri Slovenj Gradcu, Hannover (v Nemčiji), Hoče, Innsbruck (v Avstriji), Ivnik (Eibiswald), Jarenina, Kalsdorf (v Avstriji), Kamnik, Kassel (v Nemčiji), Klingenberg (v Nemčiji), Kozje, Kranj, Krapina, Križevci, Krka na Koroškem (Gurk), Deutschlandsberg (v Avstriji), Laško, grad Laxenburg (v Avstriji), Legen, Lemberg pri Novi Cerkvi, Lenart v Slovenskih goricah, Libanjski Vrh oz. Libanja, gosposčina Liebenau (v Avstriji), Limbuš, Linz (v Avstriji), Ljubljana, Ljutomer, Majšperk, Manderscheid (v Nemčiji), Malečnik, Maribor, Markovci pri Dornavi, Melje (del Maribora), Messendorf (v Avstriji), Miklavž pri Ormožu, Mozirje, Muretinci, grad Nechelheim (v Avstriji), Negova, Neusetz (v Avstriji), Nova Cerkev, Novi Klošter (pri Polzeli), Ojstriška vas, Olimje, Ormož, Pazin (na Hrvaškem), gosposčina Pernegg (v Avstriji), Pesniški Dvor, Philadelphia (v ZDA), Pilštanj, Placar, Plana (na Češkem), Planina pri Sevnici, gosposčina

Pohorski dvor (nad Hočami), Poljčane, Portogruario (v Italiji), Praga (na Češkem), Prem, Prevalje, Ptuj, gosposčina Puhenštajn (pri Dravogradu), Rače, Radgona (Radkersburg), Radlje ob Dravi, Radvanje, Raka, graščina Ravno polje (Kungota pri Ptuju), gosposčina Reifenstein (v Italiji), Rim (Roma), Rogatec, gosposčina Rohr (v Avstriji), Rottenburg na Neckarju (v Nemčiji), Salzburg (v Avstriji), grad Seggau pri Lipnici (v Avstriji), Slivnica, Slovenj Gradec, Slovenske Konjice, Sovjak, Spittal an der Drau (v Avstriji), Sp. Lendava, Sp. Jakobski Dol, gosposčina St. Martin (v Avstriji), St. Veit an der Wien (v Avstriji), gosposčina Stadl (v Avstriji), Stari trg pri Slovenj Gradcu, Strass (v Avstriji), grad Strassburg na Koroškem (v Avstriji), Studenice, gosposčina Šahenturn (pri Gor. Radgoni), Šmartno pri Slovenj Gradcu, Šopronj (Sopron na Madžarskem), Špilje (v Avstriji), Št. Andraž (v Avstriji), Teharje, Trautenfels (v Avstriji), Velenje, Velika Nedelja, Veržej, Videm (Udine), gosposčina Viltuš, Vordernberg (v Avstriji), Vurberk, Vuzenica, gosposčina Weissenegg (v Avstriji), gosposčina Weitersfeld (v Avstriji), Zamušani, gosposčina Zavlar (pri Slovenj Gradcu), Zbelovo, Zg. Hajdina, Zg. Radvanje, Žalec, Žiče, gosposčina Žleberk (v Avstriji), gosposčina Žovnek (pri Polzeli).

ZBIRKA NEGATIVOV NA FILMU

Signatura: PAM/1698

Količina: 74 ovitkov

Ohranjeno gradivo: 20. st.

Informativna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 1

Vsebina: Krajevni motivi: Maribor (načrti mesta, podobe mesta iz 19.–20. st.), Radomerščak (podoba iz 19. st.) itd.; osebni in skupinski portreti iz 19. in 20. st.; razstava 60 let Zgodovinskega društva Maribor 1963; razstava Maribor skozi stoletja 1964; arhivsko gradivo; tiski.

Historiat zbirke: Negative z identificiranimi osebnimi portreti in krajevnimi motivi je arhiv pridobil leta 1958 in 1959. Izdelal jih je Tekstilni inštitut Foto-laboratorij Maribor za potrebe arhivske razstave leta 1958. Za te negative obstajajo fotografije (pozitivi) v Zbirki fotografij in razglednic. Zbirka se dopolnjuje.

ZBIRKA NEGATIVOV NA STEKLENIH PLOŠČAH

Signatura: PAM/1697

Količina: 10 arhivskih škatel

Ohranjeno gradivo: 19.–20. st.

Informativna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 1

Vsebina: Gradnja elektrarne Fala 1913–1918; krajevni motivi: grad Fala 1890, Maribor 20. st., elektrarna Fala 1930, 1936, daljnovodi in transformatorske postaje v Sloveniji 1924–1937, planine v Sloveniji 20. st., Hoče; osebni in skupinski portreti 20. st.; reprodukcije različnih tiskov.

Historiat zbirke: Negativi o gradnji elektrarne Fala so bili izločeni iz fonda Dravske elektrarne Maribor, Elektrarna Fala. Zbirka se dopolnjuje.

ZBIRKA NORMALIJ – PATENTOV, KUREND, CIRKULARNIH IN PASTIRSKIH PISEM

Signatura: PAM/0012

Količina: 51 arhivskih škatel

Ohranjeno gradivo: 1653–1916

Informationna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 5,1

Jezik: nemški (gotica), latinski, slovenski

Vsebina: Privilegiji, patenti, resolucije, uredbe, odredbe, konsignacije, kurende, cirkularji, cirkularna pisma, pastirska pisma, tiralice, navodila, naznanila, razglasi, konvencije.

Sistem ureditve: Gradivo je urejeno kronološko od najstarejšega do najnovejšega datuma.

Historiat zbirke: V zbirki so uradni predpisi, odločbe za poslovanje, organizacijo organov državne uprave, šolstva, železnic ipd. Patenti so bila odprta pisma, s katerimi so vladarji razglašali predpise, ali listine, s katerimi so podeljevali monopolne pravice (privilegije). Kurende in cirkularna pisma so bila prav tako javna pisna obvestila oz. okrožnice. Pastirska pisma, imenovana tudi škofovsko pisma, pa so bile poslanice katoliškim vernikom. Pastirska pisma papežev so imenovana tudi okrožnica ali enciklika. Škofi so v pastirskih pismih obravnavali verska vprašanja in urejali cerkveno disciplino. Na Slovenskem so jih pisali v latinskem jeziku, zlasti tista, ki so bila namenjena duhovnikom.

Historiat ustvarjalca: Kot ustvarjalci arhivskega gradiva nastopajo: cesar (deželni knez), dežela (Štajerski gubernij, Notranjeavstrijski gubernij, Štajersko-Koroški združeni gubernij, Deželno glavarstvo, Notranjeavstrijsko apelacijsko sodišče v Celovcu, kresija Maribor in Celje), škofijski uradi (nadškofija v Salzburgu, Sekovska in Lavantinska škofija).

ZBIRKA OSMRTNIC

Signatura: PAM/1692

Količina: 3 arhivske škatle

Ohranjeno gradivo: 1850–1939

Informationna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 0,3

Jezik: slovenski, nemški, hrvaški

Vsebina: Osmrtnice: politiki, prosvetni delavci, duhovščina, odvetniki, zdravniki, uslužbenci, obrtniki, posestniki, delavci, otroci itd.

Sistem ureditve: Gradivo je urejeno kronološko.

Historiat zbirke: Gradivo so zbirali Zgodovinsko društvo Maribor, Muzejsko društvo Maribor, Franc Kovačič in drugi posamezniki. To je razvidno iz akcesijske knjige (1932–1933), žigov na gradivu in naslovnikov osmrtnic, ki so bile odposlane po pošti. Zbirka se dopolnjuje.

ZBIRKA RAČUNOV

Signatura: PAM/1695

Količina: 3 arhivske škatle

Ohranjeno gradivo: 19.–20. st.

Informativna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 0,3

Jezik: nemški, slovenski

Vsebina: Računi tovarn, bank, lekarn, trgovin in obrtnikov v Mariboru in okolici (Bresternica, Kamnica, Selnica) ter tujini (Dunaj, Budimpešta, Trst itd.). Prevladujejo računi mariborskih trgovin in obrtnikov.

Sistem ureditve: Gradivo je urejeno po abecednem vrstnem redu izdajateljev računov.

Historiat zbirke: Prejemnika računov sta plemiška rodbina Sulkowsky (Sulkowski) iz Bresternice pri Mariboru in krojaška delavnica Franca Cverlina (Zwerlina) iz Maribora. Zbirka se dopolnjuje.

ZBIRKA ŠTAMPILJK, ŽIGOV, PEČATNIKOV IN PEČATOV

Signatura: PAM/1689

Količina: 630 kosov

Ohranjeno gradivo: 15.–20. st.

Informativna pomagala: arhivski popis

Tekoči metri: 1

Jezik: slovenski, nemški

Vsebina: Pečatniki in pečati gosposčin, upravnih organov, obrtnikov, podjetij in drugih 15.–19. st.; štampiljke in žigi upravnih organov, šol, zavodov s področja kulture, kmetijskih zadrug, podjetij, društev in organizacij 20. st.

Sistem ureditve: Gradivo je urejeno po vsebini.

ZBIRKA ZEMLJIŠKIH KNJIG GOSPOŠČIN TER MAGISTRATOV MEST IN TRGOV

Signatura: PAM/1802

Količina: 65 arhivskih škatel, 1732 knjig, 266 kopij knjig

Ohranjeno gradivo: 1713–1895

Tekoči metri: 140

Informativna pomagala: inventar

Jezik: nemški (gotica)

Vsebina: Knjige: zemljiške (gorskopravnih, dominikalnih, rustikalnih zemljišč), intabularne, ekstabularne, listinske, sirotinske, skrbstveni obveznostni izkazi, zapuščine, izdatki, indeksi, izvlečki, blagajniški prejemki, davčne napovedi, repertoriji, protokoli (sprememb, inventarjev, nakupov, cenitev, ščitnih pisem, ženitnih pogodb, razdelitev, izročitev, obravnav gospodarskega urada) 1713–1895; kopije zemljiške knjige stare vrste 1720–1850.

Sistem ureditve: Kopije zemljiške knjige stare vrste so vezane v knjige in hranjene na drugi lokaciji kot originalne knjige. Originalne knjige so deloma zložene po posameznih gosposčinah.

Historiat zbirke: Zemljiško knjigo je vlada na Štajerskem prvič uvedla leta 1730 z imenom deželna deska, vendar takrat le za stanovska zemljišča, tj. za posesti plemstva in cerkve. Deželna deska se danes hrani v StLA. Že leta 1736 je sledila uvedba zemljiške knjige tudi za deželnoknežja mesta in trge, leta 1768 pa še za zemljišča na podeželju, ki so bila podložna gosposčinam, ter za gosposčinska mesta in trge. Mesta in trgi so vodili zemljiško knjigo

vsak zase, prav tako je načeloma vodila vsaka gosposočina zemljiško knjigo za njej podložna zemljišča in tako so te knjige po odpravi upravnih in sodnih pooblastil gosposočin, mest in trgov prišle v arhive okrajnih sodišč. Konec leta 1949 so okrajna sodišča zemljiške knjige predala mariborskemu arhivu. Zemljiško knjigo stare vrste je PAM v obliki kopij prevzel od StLA leta 1997.

Historiat ustvarjalca: Struktura zemljiške knjige ni bila natančno predpisana, za vzorec je veljala deželna deska, pozneje pa je bila ureditev stvar iznajdljivosti posameznikov, ki so knjige vodili. Osnovna dela zemljiške knjige – glavna knjiga in listine – sta se ločevala že na začetku, in sicer tako, da so bili vpisi nepremičnin v t. i. glavni knjigi, bremena pa v knjigi zaznamkov (imenovani tudi listinska knjiga ali intabularna oz. ekstabularna knjiga). Glavne knjige so bile sprva enoje ali dvoje (prve za nepremičnine v mestu, druge pa za nepremičnine v predmestju), za mesta na podeželju pa tudi troje: prve za rustikalna zemljišča (kmetije), druge za dominikalna (zemlja, ki jo je gosposočina obdelovala v lastni režiji), tretje pa za gorskopravna (vinogradi v zakupu po gorskem pravu). Knjige listin so se glede na vsebino vodile v več serijah (inventarji, sirotinski spisi, zapuščine ipd.), pozneje pa so serije združevali v knjigi listin oz. v t. i. protokolu sprememb. Od leta 1850, ko so bila uvedena upravna in sodna oblastva na prvi stopnji, so prevzela vodenje zemljiške knjige nova državna okrajna sodišča, ki so jim bivše gosposočine ter magistrati mest in trgov predali z drugimi opravili sodne oblasti tudi zemljiško knjigo. Sodišča so vodila stare glavne knjige dalje, zemljiškooknjižne listine pa so začela voditi na novo. Leta 1871 je zakon odredil uvedbo zemljiške knjige na novi tj. teritorialni osnovi, namesto prejšnje stanovske. Osnovne enote, na katere se je naložila knjiga, so bile poslej katastrske občine, vložki, ki so se ob naložbi vanjo prepisali, so bili vložki iz stare zemljiške knjige: urbarialne, dominikalne in gorskopravne številke podložne posesti bivših gosposočin in hišne številke ter številke drugih nepremičnin v mestih in trgih pa so nadomestile zaporedne številke ustrezne katastrske občine. V starih glavnih zemljiških knjigah je pri vsakem vložku naveden čas zaključka in številka vložka v novi glavni knjigi, zato lahko spremljamo določeno posest tudi skozi različna časovna obdobja zemljiške knjige.